

ІНТЕРНЕТ І ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НОВОМУ СТОЛІТТІ

Ю.А. Зацний

Запорізький державний університет

Дослідження словникового складу сучасної англійської мови свідчить, що з комп'ютеризацією, “інтернетизацією” суспільства пов'язана найбільша кількість лексико-фразеологічних інновацій останнього часу.

Перш за все створюється значна кількість інновацій для відбиття понять “інтернетівської економіки”. Так, неологізм *dot-com* виник для позначення компанії, фірми, що здійснює свою комерційну діяльність тільки через Інтернет (в атрибутивній функції інновація *dot-com* позначає “інтернетівський, пов'язаний з Інтернет”). Елемент *dot-com* - це частина адреси інтернетівських організацій. Деякі британські та американські лінгвісти вважають його суфіксом поряд із затвердженими новими назвами (адресами) інтернетівських організацій, наприклад, *dot-biz*, *dot-info*, *dot-name*, *dot-pro*. Якщо дійсно відносити умовні позначки інтернетівських адрес до нових афіксів, то їх кількість буде досить значною, оскільки і надалі будуть затверджуватися нові диференціовальні позначки. Одна з відомих комп'ютерних компаній, наприклад, подала прохання про надання їй 118 “суфіксів”.

Проте функціональний статус частин інтернетівських адрес не можна, на нашу думку, вважати визначеним. Ці елементи дійсно беруть участь в утворенні інновацій, однак якщо вони виконують роль словотворчих елементів, тоді такі мовні знаки, як *dot-commer*, *dot-commie* не можуть належати до похідних (і взагалі до слів), оскільки складаються лише з двох афіксів, те ж саме можна сказати і про інновації, що створені на базі нових варіантів “суфікса” *dot-com*, наприклад, *dot-orging*, яке позначає перехід на роботу з комерційної інтернетівської компанії до некомерційної. Справжніми дериватами, власне кажучи, можна вважати лише утворення типу *dot-com economy*, *dot-com rage*, *dot-com world* (у цих випадках зазначені елементи виступають у ролі префіксів, а не суфіксів). Помітимо, що у зв'язку з виникненням (поряд з *dot-com*) нових адрес інтернетівських організацій (*dot-biz*, *dot-info*, *dot-name*, *dot-pro*) лише перша їх частина (*dot*) все більше починає виконувати функцію афіксів (як суфіксів, так і префіксів): *dotbam*, *dot bomb*, *dot snot*, *hotdot*.

Неологізм *dot-com* перетворився на основу для цілої низки інновацій. Слово *dot-commer* (*dot-commie*), наприклад, стало вводити підприємця, бізнесмена, що здійснює свою комерційну діяльність через Інтернет або службовця “Інтернетівської” компанії, фірми; словосполучення *dot community* позначає район зосередження компаній, що здійснюють свою діяльність через Інтернет, а словосполучення *dot-economy* (*dot-conomy*) - економічну діяльність, здійснювану через Інтернет. Навколо поняття “інтернетівська компанія, фірма” концентрується ціла низка синонімів: *dot-com*, *dot-net*, *netco*, *online company*, *Net firm*. Можна помітити, що за аналогією до словосполучення *online company* виникло і позначення “невіртуальних ділових підприємств” - *offline company*.

У західних країнах народжується новий клас “кіберпідприємців” (*cyber-entrepreneur*, *e-entrepreneur entrepreneur*, *ontrepreneur*) – людей, що займаються підприємницькою діяльністю тільки через Інтернет. Виникла ціла низка інновацій, які концентруються навколо поняття “розбагатіти через Інтернет”, наприклад, *dot snot*, *get-rich-click*, *millionerd*, *sneaker millionaire*, *dellionaire*. Так, неологізм *Dellionaire* позначає людину, яка розбагатіла на акціях комп'ютерної компанії “Делл”. У той же час бум “інтернетівської економіки” виявився “пузирем, який лопнув” (*Internet bubble*), що призвело до епідемії банкрутства. Саме тому певна кількість інновацій пов'язана з негативними наслідками “інтернетівського буму”. Неологізми *dot bomb*, *sneakers-up*, наприклад, позначають інтернетівську фірму, яка збанкрутувала, явище масового банкрутства відбиває і словосполучення *dot-com death watch*, а фразеологізм *pink slip party* було створено у зв'язку з масовими звільненнями інтернетівських службовців (вираз *to get the pink-slip* позначає “одержати повідомлення про звільнення з роботи”).

Мережа “Інтернет” створила умови для електронної торгівлі, і з цією новою стороною бізнесу пов'язано формування останніми роками окремого вокабуляру. Серед складових одиниць цього вокабуляру можна відзначити одиниці, що використовуються для позначення “віртуальної” торгівлі (*cybercommerce*, *cybershopping*, *E-shopping*, *electronic shopping*, *electronic commerce*, *Internet shopping*), для введення поняття “електронні гроші” (*cybercash*, *cybermoney*, *cybercurrency*, *E-cash*, *E-money*, *virtual money*), для номінації “електронних” крамниць, “віртуальних” торговельних центрів (*cybermall*, *cyberplaza*, *cybershop*, *E-mall*, *electronic shop*, *E-partment*, *virtual store*).

“Інтернетівською” версією традиційного торговельного підприємства, яке почало позначатися неологізмом *bricks-and-mortar* (*BAM*), вважається комерційна установа, що має назву *dotbam*. У той же час зникає і межа між “віртуальними та “невіртуальними” торговельними фірмами, підприємствами, оскільки останні поряд з традиційними формами діяльності починають все ширше застосовувати “електронні” форми”. Такі торговельні підприємства позначаються новими словосполученнями *clicks and bricks*, *clicks and mortar*. Більше того, виникає категорія “триканальних” (*tri-channel*) торговельних фірм. Такі фірми застосовують три канали продажу: через звичайні крамниці, “каталоговий продаж” та продаж через Інтернет. Можливість вибору між трьома варіантами придбання товарів та послуг позначається новим словосполученням *multi-channel shopping*.

Впроваджується і система розрахунків через Інтернет за допомогою “віртуальних грошей, які, крім зазначених загальних назв (*cybercash*, *cybermoney*, *cybercurrency*, *E-cash*, *E-money*, *virtual money*), мають і більш конкретні назви: *beenz*, *flooz*, *e-gold*, *idollars*. Створено неологізм *e-wallet* для позначення комп'ютерної бази даних або веб-сайту з інформацією про певну людину. Такий “електронний гаманець” дає можливість швидко вилучати зазначену інформацію у випадку придбання товарів та послуг через Інтернет.

В англійській мові вже функціонують і диференціальні назви – позначення конкретних типів та різновидів електронної торгівлі: *B2B (business-to-business)*, *B2C (business-to-consumer)*, *B2B2C (business-to-business-to-consumer)*, *C2C (consumer-to-consumer)*, *C2B2C (consumer-to-business-to-consumer)*, *B2E (business-to-employee)*, *P2P (producer-to-producer, person-to-person)*. Такі одиниці являють собою специфічний тип абrevіатур з використанням цифри “2” завдяки її омофонічності з прийменником “to”. Популярність подібних абrevіатур викликала необхідність створення “універсального” неологізму *X2Y*, своєрідної словотворчої моделі для таких інновацій (у значенні “електронна продаж певної категорії товарів або послуг певним споживачам”).

Необхідність призначення “топ-менеджерів”, які відповідають за безпеку комп’ютерних систем, за «Інтернет-забезпеченість» фірми, компанії, спричинила створення за аналогією до існуючих словосполучень *chief executive officer*, *chief finance officer* таких неологізмів, як *chief content officer* “адміністратор, менеджер, відповідальний за ефективність функціонування веб-сайту корпорації”, *chief hacking officer* “менеджер, відповідальний за системи та програми захисту корпорації від нападів хакерів”, *chief knowledge officer* “менеджер, директор корпорації, відповідальний за створення та функціонування інформаційної системи”, *chief risk officer* “менеджер, відповідальний за захист корпорації від потенційних ризиків (судові позови, напади хакерів)”.

У сфері політики “електронна демократія” досягає такого рівня, що у деяких країнах, наприклад, у Словенії, Естонії (високий рівень комп’ютеризації в Естонії підкреслюється також шляхом використання такої графічної форми назви цієї країни, як *E-stonia*) функціонують “електронні кабінети міністрів” (*e-cabinet*), які проводять свої засідання “на відстані”, за допомогою комп’ютерів та електронної пошти, інших засобів телекомунікації.

Поняття “освіта через Інтернет”, яке у попередні роки відбивалося інноваціями *cybereducation*, *e-education*, *teleeducation*, почало також позначатися телескопічним неологізмом *webucation (web+education)*, а процес навчання, таким чином, – словосполученням *digital learning*. “Комп’ютерний розрив” між поколіннями у галузі освіти призводить до незадоволення значної частини учнів старших класів середньої школи та студентів університетів методикою навчання і самими вчителями та викладачами, оскільки “інтернет-грамотні” (*net-savvy*) учні та студенти вважають використання Інтернету для здобування інформації, знань більш ефективним і цікавим способом навчання у порівнянні з тими, що пропонує вчитель, викладач у класі, з чим пов’язано, наприклад, виникнення неологізму *digital disconnect* для позначення “нестикування” між традиційною методикою, якою і досі користуються вчителі та викладачі, і можливостями навчання за допомогою сучасної техніки. Саме через Інтернет усе більше компаній та фірм здійснюють останнім часом навчання, підвищення кваліфікації своїх робітників та службовців (*e-learning*), оскільки ця форма виявилася найбільш ефективною.

Вплив, якого зазнають різні науки у процесі інтернетизації, у загальному вигляді відбивається неологізмом *e-Science*. Його було створено для позначення сучасного, “інтернетівського” етапу розвитку науки з такими новими рисами, як всесвітній масштаб співробітництва вчених, обробка і використання колосального обсягу досліджуваного матеріалу. Особливо трансформувалися у зв’язку із впровадженням сучасної техніки біологічні науки. Неологізм *i-biology*, наприклад, позначає застосування інформаційної техніки для здійснення фундаментальних досліджень у біології, для вдосконалення співробітництва вчених. “Шлюб” біології з комп’ютерами спричинив виникнення “біоінформатики” (*bioinformatics*) - науки, яка займається розробкою комп’ютерних баз даних та алгоритмів для прискорення досліджень у галузі біологічних наук. Одним із значних досягнень біоінформатики на сьогоднішній день вважається техніка залучення не пов’язаних між собою мереж тисяч комп’ютерів для роботи над одною проблемою, що позначається новим складним словом *grid-computing*.

Розглядаючи вплив Інтернету на мас-медія, можна зазначити, що виникли такі нові поняття, як “техномедія” (*technomedia*), “кібержурналістика” (*cyberjournalism*), “нові медія” (*new-media*). Під “новими медіа”, зокрема, розуміють радіо, телепередачі, газети, журнали, які надходять до власників персональних комп’ютерів через комп’ютерну мережу. Було створено неологізм *datacasting (data+ +broadcasting)* для позначення передачі будь-якої інформації через “цифрові” мережі, а інновація *webcasting (web+ broadcasting)* позначає передачу інформації через “світову павутину”.

Окрему назву має інтернетівський варіант періодичного видання, який є точною копією друкованого, а саме назву *print clone*. На Інтернеті виникає світ специфічних “нових медіа”, який називають «благосферою» (*blogosphere*). Це світ, що складається із численних веб-сайтів у вигляді періодичних видань (журналів), присвячених інформації про світові події, різним розвагам та хобі. Спочатку такі веб-сайти мали назву “веб-логи” (*weblogs*). Зазначимо, що неологізм *blogosphere* продовжує інновації, створені на базі лексичної одиниці *blog*, яка є скороченням слова *weblog (blogger, blogging)*.

Стає реальністю поєднання телебачення з комп’ютерною, телекомунікаційною технікою (*digital TV, PC-TV, teleputer*), створюється система “інтерактивного телебачення” (*interactive TV, interactive broadcasting, two way television*). Ця система дає глядачам можливість замовляти телепрограми, відеофільми (*pay-per-view, video-on demand*), купувати різні товари, не виходячи з дому. У зв’язку з упровадженням “цифрового” та інтерактивного телебачення одержує поширення словосполучення *set-top box* для позначення електронного декодера - пристосування, що дозволяє телеглядачам декодувати і приймати програми “інтерактивного” комп’ютеризованого телебачення (переводити цифровий код у сигнали, “зрозумілі” для звичайного телебачення). Останнім часом мова йде вже не тільки про “інтерактивне телебачення”, а про “інтерактивні мультимедія” (*interactive multimedia*), про поєднання з комп’ютерною технікою інших медіа. Подібне поєднання буде позначати надання власникам таких мультимедія найрізноманітнішого асортименту послуг.

Проаналізований матеріал демонструє, що комп'ютеризація та інтернетизація суспільства викликає інтенсивне поповнення не тільки лексики, але й фразеології. Особливої уваги заслуговують нові сталі словосполучення, що зародилися у сфері інформаційних технологій і вживаються в загальнолітературній мові, наприклад: *clicks and bricks, clicks and mortar, digital terrorism, friction-free capitalism, garbage in - garbage out, information foraging, information superhighway, Internet host, serial killer application, millennium bug (millennium problem), mouse potato, net generation, one banana problem, road warrior, silicon take-over, tiger team, virtual reality*.

Розповсюдженими у загальній мові є також сталі словосполучення з ключовими одиницями сфери новітніх технологій (*digital, electronic, information, silicon, virtual*). Можна навести, наприклад, численні фразеологізми зі словом *silicon*, яке перетворилося на символ інформаційної техніки (кремній, як відомо, є сировиною для виробництва мікросхем). Створене у свій час словосполучення *Silicon Valley* для позначення центру виробництва комп'ютерної техніки США стало зразком для десятків словосполучень, що позначають такі центри в різних частинах земної кулі (наприклад, *Silicon Wadi* в Ізраїлі, *Silicon Island* на Тайвані, *Silicon Glen* у Шотландії, *Silicon Bog* в Ірландії, *Silicon Fen* в Англії).

Останнім часом до них приєдналися і такі словосполучення, як *Silicon Mountain* для позначення центру підприємств сучасної інформаційної техніки у штаті Колорадо, *Silicon Hills* для позначення міста Остіна - центру електронної техніки у штаті Техас. Деякі із сталих словосполучень зі словом *silicon* вводять більш загальні поняття, наприклад, словосполучення *Silicon Republic* вводить поняття "інформаційно-розвинутої" країни, а словосполучення *Silicon Albion* є символічною назвою Великобританії з перспективою її перетворення на один із світових центрів сучасної техніки. Журналістом К.Доусоном було "винайдено" і загальну назву для таких центрів – слово *Siliconia*.

У цій статті розглянуті лише певні аспекти відбиття інтернетизації окремих сфер соціального буття в англійській мові, а саме – деякі вигоди суспільству від Інтернету. У той же час спостереження свідчать, що значна кількість лексико-фразеологічних та семантичних інновацій відбиває і негативні наслідки комп'ютеризації на життя сучасної людини, і це може бути об'єктом окремої статті. Проте навіть викладений матеріал дає підстави вважати глобальну комп'ютерну мережу одним із головних чинників впливу на інноваційні мовні процеси, а сферу новітньої інформаційної техніки – важливим постачальником нових слів та словосполучень у загальнолітературну мову.

Надійшла до редколегії 18 березня 2003р